

Sari Multala kok ym.

Kirjallinen kysymys urheilijoiden ja taiteentekijöiden jäämisestä työttömyysturvan ulkopuolelle

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on satoja urheilijoita ja taiteilijoita, jotka yrittävät toteuttaa unelma-ammattiaan ja samalla maksaa elämisensä ja ammatin harjoittamisensa kulut itse ilman läheisten tai yhteiskunnan suuria rahallisia panostuksia. Heistä suurin osa joutuu tekemään vähintäänkin osa-aikaista palkkatyötä harjoittelun ja kilpailun rinnalla, sillä muuten tulot eivät riitä kattamaan elämisen kuluja. Maailmanlaajuinen koronapandemia on muun muassa sulkenut konserttitalit ja museot, viivästyttänyt kuvausaiakatauluja, siirtänyt kesän arvokilpailuja ja keskeyttänyt ammattilaissarjat. Samalla moni urheilija ja taiteilija on joutunut lomautetuksi tai irtisanotuksi palkkatyöstään yritysten kohtaamien talousvaikeuksien tai rajoitusten vuoksi.

Koronakriisin aikana tehdyillä lakimuutoksilla on yleisesti pyritty helpottamaan työttömyysturvan saantia, mutta etenkin urheilijoiden ja muusikkojen kohdalla työviranomaisten tulkinta asettaa työntekijät epäoikeudenmukaiseen asemaan. Jos esimerkiksi koronakriisin takia palkkatyöstä työttömäksi jäänyt uimari käy kuntosalilla ja venyttelee kolme tuntia päivässä, tämä katsotaan TE-keskuksen tulkinnassa joissakin tapauksissa omaksi työksi, eikä uimari näin ollen ole oikeutettu työttömyysturvaan lainkaan. Vaikkei hän olisi harjoittanut minkäänlaista yritystoimintaa ja olisi täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon, menettää urheilija myös oikeuden saada palkansaajakassasta työttömyyskorvausta. Räikeimmissä tapauksissa TE-toimistot ovat tänä keväänä esittäneet takaisinperittäviksi jo maksettuja työttömyysetuuksia työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n perusteella (Henkilön katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työ määrä on niin suuri, että se on esteenä koko-aikatyön vastaanottamiselle), vaikka palkkatyöstään työttömäksi joutunut ei ole "omasta työstään" eli urheilun tai musiikin harjoittelusta saanut lainkaan tuloja ja on aktiivisesti hakenut töitä eikä oman instrumentin tai lajin harjoittelu ole ajallisesti ollut este työn vastaanottamiselle.

Omassa työssä työllistymistä ei ole määritelty laissa, mikä on oikeusturvan kannalta ongelmallista. Vuoden 2013 työttömyysturvalain uudistamisesityksessä (HE 134/2012 vp) todetaan, että omassa työssä työllistymisellä tarkoitetaan työtä, jota tehdään olematta työ- tai virkasuhteessa tai toimimatta oman tai perheen omistuksessa tai määräysvallassa olevan yrityksen lukuun. Oman työn tekijöiksi katsotaan perhe- ja omaishoitajat, au pairit ja apurahalla työskentelevät tieteen ja taiteen harjoittajat. Muusikkojen ja urheilijoiden harjoittelu ei näiden esimerkkien piiriin kuulu. TE-keskusten tulkinnat kuitenkin vaihtelevat merkittävästi. Räikeimmissä tapauksissa henkilöt ovat jääneet jopa täysin ilman työttömyysturvaa ja ansiosidonnaisena alun perin maksettu työttö-

Kirjallinen kysymys KK 547/2020 vp

myyskorvaus on TE-keskuksen tulkinnan jälkeen päätetty periä takaisin. Lisäksi toimeentulotukea ei voi hakea takautuvasti, joten henkilö on jäänyt täysin tyhjän päälle.

Urheilijoiden ja taiteentekijöiden sosiaaliturva ja työttömyysturva on erittäin puutteellinen tai jopa olematon. Suomalaisen yhteiskunnan pitää tarjota heille muihin ammatteihin verrattavat tasa-arvoiset oikeudet ja velvollisuudet, etenkin, kun omat satsaukset ammattiin ovat taloudellisesti huomattavat. Työttömyysturva on myös urheilijoiden ja taiteilijoiden kohdalla saatava vastaamaan normaalin työssäkäyvän ihmisen turvaa hänen joutuessaan työttömäksi tai lomautetuksi. Ilman palkkaa tai työttömyysturvaa ei laskuja makseta. Jotta työttömyysturvan hakijoiden oikeusturva ei jatkossa enää vaarantuisi, olisi työttömyysturvalakiin syytä sisällyttää oman työn tarkempi määrittely siten, että nykyisenkaltaiset tilanteet vältettäisiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millaisiin toimiin työ- ja elinkeinoministeriössä ryhdytään, jotta oman työn määritelmä olisi selkeä eikä johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin urheilijoiden, taiteentekijöiden ja muiden vastaavassa tilanteessa olevien ammatinharjoittajien kohdalla?

Helsingissä 3.7.2020

Sari Multala kok
Mia Laiho kok
Timo Heinonen kok
Pauli Kiuru kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Saara-Sofia Sirén kok
Sari Sarkomaa kok
Ville Kaunisto kok
Marko Kilpi kok
Paula Risikko kok